
Remigiusz Rzyński

Osiągnięcia Wojciecha Słomskiego jako filozofa

Wojciech Słomski podejmuje się między innymi rozważań w odniesieniu do człowieka, starając się podejść do ludzi do istoty człowieczeństwa, która zmieniała się na przestrzeni wieków. Nie oznacza to, że inne tematy są mu obce, czego przykładem może być poruszanie tematów z zakresu filozofii politycznej. Analizując każdą z dziedzin, którymi się interesuje nie tylko dokonuje przeglądu dzieł jakie wyszły spod piór innych myślicieli, ale także stara się ustosunkować do ich refleksji filozoficznych, zgadzając się z ich postawą lub budując swoje przeciwstawne idee.

Jednym z głównych zakresów jego zainteresowań jest antropologia filozoficzna, przez którą należy rozumieć sprawy związane z filozofią człowieka, jego kulturą, religią oraz moralnością czy polityką.

Wojciech Słomski to filozof, który charakteryzuje się znaczną otwartością na poglądy innych naukowców i badaczy tematu. Ma w sobie także duży potencjał odwagi w poruszaniu spraw niechętnie podejmowanych przez innych myślicieli. Przykładem odzwierciedlającym postawy profesora Słomskiego może być filozofia polityczna. Na jej płaszczyźnie nie stroni Słomski przed wyrażaniem słów krytyki, negujących obecny stan polityki nie tylko w Polsce, ale także na arenie międzynarodowej.

Zdaniem profesora mamy do czynienia z ogromnym zdziwieniem świata politycznego końca XX i początku XXI wieku, które przybiera zatrważające rozmiary zwłaszcza w czasie kampanii wyborczych. Bolesne jest to, że

zgodnie z tezą profesora, z którą nie sposób się nie zgodzić, współcześni politycy nie próbują już nawet zatuszować swoich intencji uważając, że polityk nie może być posłuszny zasadom moralnym, albowiem polityk moralny jest nieskuteczny.

Opracowania wychodzące spod ręki Wojciecha Słomskiego charakteryzują się dojrzałością metodologiczną, przez którą przebija się ogromna erudycja piszącego, co pozwala mu na swobodne kreowanie własnych osądów. Znamienna jest jego znajomość pojawiającej się na rynku literatury, zwłaszcza napisanej przez naukowców z zakresu interesującego profesora.

Profesor Wojciech Słomski niezmiennie od lat poświęcając się zagadnieniom filozoficznym – chociaż nie stroni od historii kwestii filozoficznych – to jednak skłania się ku problemom z jakimi świat mierzy się współcześnie. Nie oznacza to, że profesor nie pokłada zainteresowania w ubiegłych stuleciach oraz dylematach z jakimi zmagali się nasi przodkowie. Poprzez dokonywaną analizę wybiera jednak z całego kosza problemów te, które od zawsze nurtowały człowieka, a jednocześnie dzięki ich analizie mogą współcześni ludzie postępować zgodnie z zasadami etycznymi i moralnymi.

W odniesieniu do norm moralnych, można zauważyć, że profesor Słomski ubolewa nad faktem, że spychane są one na dalszy plan ludzkiego życia i w świecie ogarniętym wszechobecnym konsumpcjonizmem zaczynają nie mieć jakiegokolwiek odniesienia do rzeczywistości.

To co charakteryzuje pracę profesora Wojciecha Słomskiego na polu filozoficznym to fakt dokonywania wnikliwych i dogłębnych analiz dotyczących przemian kulturowych. Tematy nad, którymi pracuje Wojciech Słomski poddawane są jego interpretacji filozoficznej. Podobnie jak ma się to w przypadku historii filozofii czy etyki, także na płaszczyźnie stricte filozoficznej oprócz prac czysto naukowych ma Wojciech Słomski czas, ale i wielkie chęci pisania prac popularnonaukowych, które docierają – dzięki łatwości używanego języka, jakim posługuje się profesor – do szerokiego

grona odbiorców, co pozwala na realizowanie jednego z głównych zadań, jakie postawił profesor przed sobą, a mianowicie popularyzowanie filozofii, która jego zdaniem odchodzi nieco w zapomnienie.

Nie ma żadnych obaw przed postawieniem stwierdzenia, że naukowy dorobek profesora Wojciecha Słomskiego jest bardzo bogaty, ponieważ jak już zostało wcześniej napisane, autor nie ogranicza się tylko do jednego konkretnego zagadnienia. Nawet w sytuacjach, kiedy oddaje się profesor całkowicie określone mu zagadnieniu, jakim jest dla przykładu osoba ludzka, to jej zachowania i motywacje rozpatrywane są przez niego w bardzo szerokim kontekście – moralności, związanej z nią odpowiedzialności czy religii oraz polityki.

Dzięki opracowywanym przez siebie założeniom metodologicznym potwierdza swoją dojrzałość naukową, ponieważ w sposób właściwy dokonuje analizy tematów i w następstwie wyciąga określone wnioski.

Na taką pracę pozwala profesorowi Słomskiemu jego ogromna erudycja, czytanie, znajomość źródeł nie tylko z dziedziny filozofii, ale także historii, religii, polityki, etyki i wielu innych przedmiotów naukowych.

Wiele miejsca w swojej pracy filozofia poświęca Wojciech Słomski sprawą związaną z religią, a także pozycji kobiety w kościele, przez co należy rozumieć także jej zaangażowanie w świat posług kapłańskich.

Trudno w dzisiejszym świecie, tak nauki, jak i polityki, znaleźć naukowców, polityków, filozofów czy innych badaczy, którzy nie zgadzają się z opinią jaką wydaje na różnych polach episkopat kościelny. Dlatego może budzić zdumienie postawa profesora Słomskiego, który nie zgadza się z opinią Kościoła co do miejsca kobiety w kościelnej hierarchii. Okazuje się, że Wojciech Słomski nie rozumie dlaczego Kościół jest tak negatywnie nastawiony na dopuszczenie kobiet do wykonywania czynności kapłańskich. Analizując postawy Kościoła odważnie strofuje w swoich pismach postawę duchownych, którzy w przedmiotowej sprawie wydając coraz to nowe obwieszczenia, nie podają żadnego konkretnego wytłumaczenia dla swoich poglądów. Jak twierdzi Wojciech Słomski nie znajduje on w pi-

smach żadnych teologicznych przesłanek, które uniemożliwiałyby kobietom narzucenie na swoje ramiona szat kapłańskich, a niechęć jaką wyraża Kościół podyktowana jest wyłącznie wielowiekową tradycją wschodnią.

Od spraw związanych z dylematami kapłaństwa kobiet profesor Słomski łatwo przechodzi do poruszania tematu, którego przedmiotem jest istota ludzka, w oczach Słomskiego najdoskonalsza z istot. Swoje przekonanie w tym względzie argumentuje faktem, że człowiek został stworzony przez Boga na jego obraz i podobieństwo. Z dużym zaangażowaniem pisze w swoich pracach Słomski o podmiotowości istoty ludzkiej. Analizy dokonane przez profesora związane są z naszą świadomością, poczuciem odpowiedzialności jakie drzemie w każdym z nas, pragnieniem bycia człowiekiem wolnym. W rozumieniu Wojciecha Słomskiego zew wolności nie tylko leży w ludzkiej naturze, ale jest ludzkim powołaniem.

W ocenie profesora wolność to nabieranie wewnętrznej mocy, dzięki której człowiek może się dalej rozwijać. Nie przychyła się profesor do twierdzenia, że wolność to bycie wolnym od problemów codzienności i trudności z jakimi człowiek spotyka się w swoim życiu.

To co odróżnia profesora od innych badaczy to fakt, że Wojciech Słomski poświęca się tylko i wyłącznie sprawą, które znajdują się w orbicie jego zainteresowań, a te krążą głównie wokół tematów współczesnych.

Profesor Wojciech Słomski widzi filozofię jako naukę żywą, nie daje pozwolenia na to, aby traktować ją jako przedmiot martwy.

Filozofia uprawiana bowiem przez Słomskiego przemawia do odbiorcy, właśnie dlatego, że wiąże się ze współczesnością i bazuje na dylematach z jakimi boryka się teraźniejszość.

Dzięki swojej postawie, która od lat wzbrania się przed tropieniem fałszywej filozofii i prac, które chociaż nie są z nią związane chcą za filozoficzne uchodzić, Wojciech Słomski stał się autorem jedynie takich poglądów, które są warte zastanowienia i opracowania, co też profesor czyni, nie absorbując swojej pracy wytykaniem błędów innym autorom. Z uwagi na fakt, że profesor zajmuje się tylko sprawami go interesującymi, trudno

w jego dorobku naukowym szukać prac całościowych, chronologicznie poświęconych jednej osobie i jej poglądom.

Do jednych z największych osiągnięć profesora należy opisywanie określonej sprawy tak, aby jak najlepiej naświetlić jej sedno, a jednocześnie w sposób nie nachalny przekazać swój punkt widzenia, z którym odbiorcy mogą się zgadzać lub nie, podejmując z profesorem polemikę.

Jak już wcześniej zostało napisane nie trudno zauważyć, jak wiele czasu w swoich pracach poświęca profesor Wojciech Słomski człowiekowi, który znajduje się w swoim życiu w różnych okolicznościach, które z kolei zmuszają go do podejmowania różnych, niekiedy bardzo kontrowersyjnych decyzji, co z kolei powoduje, że wiara w etykę i moralność nie raz zostaje w ludziach zachwiana.

Dużo uwagi na gruncie personalistycznym poświęca Wojciech Słomski osobie Emmanuela Mouniera. W oparciu o analizę prac poświęconych temu francuskiemu personaliście można stwierdzić, że Wojciech Słomski nie we wszystkich jego poglądach się zgadza, nie oznacza to jednak, że profesor w całości odrzuca dorobek naukowy Mouniera.

W opinii profesora Wojciecha Słomskiego przed współczesnym człowiekiem otwiera się cały wachlarz nowych możliwości, o których nasi przodkowie jeszcze nawet kilkadziesiąt lat temu nie mogli nawet marzyć.

Okazuje się, że określone wydarzenia historyczne spowodowały, że nie tylko człowiek stał się głównym aktorem na filozoficznej scenie, ale poprzez zainteresowanie jego osobą przyczynił się do powstania nauki określanej mianem personalizmu.

Jak pisze w swoich pracach profesor Słomski jeszcze w czasach oświecenia pozycja człowieka była z góry określona, a działo się tak ze względu na drabinę społeczną jaka wówczas obowiązywała. Sens ludzkiej egzystencji przez całe wieki określała tradycja, wiara i religia. Nie trudno zauważyć, że XX wieki oraz czasy teraźniejsze spowodowały, że ludzie odchodzą od wiary, a religia nie zajmuje w ich życiu już tak ważnego miejsca, o ile w ogóle jakieś miejsce zajmuje.

Personalizacja osoby ludzkiej odbywa się poprzez połączenie ducha i materii. Prace profesora, zwłaszcza te, które koncentrują się na tematach etycznych czy religijnych starają się naprowadzić dzisiejsze społeczeństwo na drogę personalizmu.

Dzięki wydarzeniom XX stulecia człowiek zmienił podejście do rozumu i racjonalizmu. Jak pisze profesor stało się to dzięki tragizmowi jaki pojawił się w związku z zagładą Żydów, za którą odpowiedzialna była ideologia oparta na przesłankach racjonalistycznych. W związku z tym zaczęły pojawiać się wątpliwości w odniesieniu do rozumu, który miał być podstawą do odróżniania dobra i zła. Dlatego zgodnie z opinią profesora zadaniem filozofii i filozofów jest przestrzeganie, aby ludzie nie popadali z jednej skrajności w drugą. Nie jest zdrowe ani normalne pokładać całkowite zaufania czy to w wierze, czy w przesłankach opartych na rozumie.

Rozwiązaniem tych dylematów miał być personalizm, który miał łączyć w sobie rozum i wiarę, ducha i materię oraz stanowić odpowiedź dla ludzi wierzących i niewierzących. Jak twierdził Mounier personalizm nie miał być systemem filozoficznym, ale miał stać się swoistym ruchem ideologicznym, nowym światopoglądem.

Patrząc na publikacje profesora można powiedzieć, że w jakiej mierze wpisuje się on w schemat tego ruchu intelektualnego, zachęcając nas do zastanowienia nad sprawami, które stanowią istotny problem ostatnich lat.

Mowa w tym miejscu o aborcji, łamaniu praw człowieka, globalizacji, tolerancji, molestowaniu czy wreszcie o etyce w biznesie i moralności w polityce. Personalizm broni się bowiem przed materialną zachłannością, czego całkowitym zaprzeczeniem jest współczesne społeczeństwo. Można w tym miejscu zaznaczyć, że ideologia personalistyczna skłania się do światopoglądu etycznego. W swoich pracach, co niewątpliwie należy zapisać na konto osiągnięć profesora, nakłania ten ostatni do ukierunkowywania człowieka tak, aby żył w zgodzie ze swoim sumieniem, co w konse-

kwencji naprawi wizerunek współczesnego świata i sprawi, że ludzie w pełni staną się istotami ludzkimi.

W swoich pracach duży nacisk kładzie profesor na sprawę wolności, konsekwentnie odróżniając ją od samowoli i anarchii. Wolność dla Wojciecha Ślomskiego jest tak ważna, ponieważ w niej przejawia się twórcza natura człowieka. Jak pisze *„poprzez czyn twórczy osoba wyraża siebie samą i w ten sposób spełnia swą wolność. Z im większą wolnością spełniany jest pewien akt, czyli im bardziej określa go sama osoba, a nie jej związki z sytuacjami i poszczególnymi przeżyciami, tym dłużej ten akt trwa i przenika całość duchowe życia osoby. Życiem człowieka nie może rządzić lęk ani autorytarny przymus. Jeśli cokolwiek ma w życiu (świecie) wartość, może urzeczywistnić się jedynie dzięki wolności.”*

W wielu pracach można zauważyć jak bardzo Wojciech Ślomski podkreśla znaczenie wolności nie tylko z punktu widzenia jednostki, ale także narodu. Dzieje się tak ponieważ w opinii autora jest ona znaczącym elementem ideologii personalistycznej, której przedstawicielem można śmiało nazwać Wojciecha Ślomskiego. Nie tylko profesor Wojciech Ślomski szeroko rozpisuje się na temat wolności. Robił to także Jan Paweł II, znakomity personalista, na pracach którego opiera swoje poglądy także profesor Ślomski.

Dlatego też jako konkluzję warto w tym miejscu posłużyć się myślą, jak wyszła spod ręki papieża – Jana Pawła II:

„Wolność jest miarą godności i wielkości człowieka. Życie w warunkach wolności, do której dążą jednostki i narody, jest wielką szansą rozwoju duchowego człowieka i moralnego ożywienia narodów. Podstawowy problem, jaki dzisiaj musimy podjąć, to problem odpowiedzialnego korzystania z wolności, zarówno w jej wymiarze osobistym, jak i społecznym. Musimy zatem uczynić przedmiotem naszej refleksji kwestię moralnej struktury wolności, która stanowi wewnętrzną architekturę kultury wolności.

Wolność nie jest po prostu brakiem tyrańskiej władzy i ucisku, nie oznacza też swobody czynienia wszystkiego, na co się ma ochotę. Wolność ma swoją

wewnętrzna «logika», która ją określa i uszlachetnia: jest podporządkowana prawdzie i urzeczywistnia się w poszukiwaniu i w czynieniu prawdy. Ode-rwana od prawdy o człowieku, wolność wyradza się w życiu indywidualnym w samowolę, a w życiu politycznym w przemoc silniejszego i w arogancję władzy. Dlatego odniesienie do prawdy o człowieku – prawdy powszechnie poznawalnej poprzez prawo moralne, wpisane w serce każdego z nas – nie jest bynajmniej ograniczeniem wolności ani zagrożeniem dla niej, ale w rzeczywistości gwarantuje przyszłość wolności.” [Jan Paweł II, 2005]

- [1] Jan Paweł II, *Od praw osoby ludzkiej do praw narodów*”, Personalizm. Prawda, Dobro, Piękno, 8/2005
- [2] Słomski, W. 1998. *Kobieta w kręgu chrześcijańskiej kultury religijnej*, Warszawa.
- [3] Słomski, W. 1999. *Problemy moralne etyki seksualnej*, Warszawa.
- [4] Słomski, W. 2000. *Personalistyczna wizja wolności*, Warszawa.
- [5] Słomski, W. 2001. *Filozofia – sztuka myślenia*, Warszawa.
- [6] Słomski, W. 2001. *Trzy Światy. Szkice o filozofii Karla Rajmunda Poppera*, Warszawa.
- [7] Słomski, W. 2001. *W kręgu filozofii Alfreda Tarskiego*, Warszawa.
- [8] Słomski, W. 2001. *W stronę człowieka*, Warszawa.
- [9] Słomski, W. 2002. *Szkice o filozofii polskiej XX wieku*, Warszawa.
- [10] Słomski, W. 2003. *Pozytywizm – Nepozytywizm. Błędy, trudności, niekonsekwencje*, Warszawa.
- [11] Słomski, W. 2004. *In a search for quantum theory of mind*, London 2004.
- [12] Słomski, W. 2006. *Úvod do filozofie Emanuela Mouniera*, Prešov.
- [13] Słomski, W. 2007. *Bioetyka*, Warszawa.
- [14] Słomski, W. 2007. *Człowiek u progu XXI wieku – dramat wyborów etycznych*, in: Parerga 4.
- [15] Słomski, W. 2007. *Etyka*, Warszawa.
- [16] Słomski, W. 2007. *W kręgu filozofii polskiej XX wieku*, Warszawa.
- [17] Słomski, W. 2009. *Człowiek wśród dylematów i wyzwań etycznych współczesności*, Warszawa.
- [18] Słomski, W. 2009. *Philosophical attempts*, Hannover.
- [19] Сломский В. 2006. *Историко-Философское Эссе*, Минск.